

Veilig opgroeien en opvoeden in Zeeland



Zeeuwse gemeenten en zorgaanbieders verenigd in de Task Force Jeugd vinden dat opvoeden als eerste de verantwoordelijkheid van ouders zelf is! Gemeenten ondersteunen ouders en jeugdigen op allerlei manieren (van opvang en sport tot buurtwelzijn en jongerenwerk) bij de natuurlijke processen van opgroeien en opvoeden. En als ouders het op eigen kracht of met steun van hun omgeving niet meer “reddend”, dan kunnen ouders in Zeeland dichtbij jeugdhulp en andere hulp en steun krijgen. Want kinderen moeten veilig kunnen opgroeien. Hieronder leest u vanuit welke visie op opvoeden we dat doen en hoe we dat aanpakken als de veiligheid in het geding is.

De kern van opvoeden

Ouders zijn als eerste verantwoordelijk en aansprakelijk voor het opvoeden en opgroeien van hun kind of kinderen. Van hen mag in alle gevallen verwacht worden, dat ze:

- kinderen een veilige en stimulerende omgeving bieden;
- kinderen een goede verzorging bieden (voeding, gezondheid e.d.);
- kinderen laten leren en ontwikkelen door positieve ondersteuning en stimulans;
- een aansprekende discipline hanteren;
- realistische verwachtingen hebben van het kind; en
- als ouders goed voor zichzelf en de directe omgeving van hun kind zorgen.

In essentie is opvoeden: stimuleren, steunen en sturen in alle leeftijdsperiodes, zodat gewone ontwikkelings- en opvoedingsopgaven ‘normaal’ blijven en vervuld worden. Het houdt in dat elk kind recht heeft op onvoorwaardelijke steun van volwassenen - ouders en andere opvoeders - in de vorm van tijd, liefde, aandacht en betrokkenheid (steunen). Een goede opvoeding biedt kinderen de ruimte zich te ontwikkelen, uitdagingen aan te gaan en te leren moeilijkheden te overwinnen (stimuleren). En een goede opvoeding biedt kinderen in alle ontwikkelingsfasen structuur en houvast in de vorm van regels en grenzen en draagt bij aan sociale aanpassing en goed burgerschap (sturen). Gemeenten ondersteunen ouders met informatie, advies en lichte hulp om samen met andere opvoeders in hun omgeving deze verantwoordelijkheid waar te maken.

De grenzen van het opvoeden

Als ouders op eigen kracht of met steun van hun omgeving de opvoeding niet (meer) aan kunnen, nemen de Zeeuwse gemeenten en professionals hun verantwoordelijkheid. Gestoeld op de ‘Rechten van het kind’ zullen we de veiligheid van de jeugdige altijd zo veel mogelijk waarborgen. Waar mogelijk doen we dit door ouders (samen met hun sociale omgeving) de verantwoordelijkheid voor de opvoeding te laten behouden. Waar dat niet kan, zetten we door en grijpen we in. Dat betekent tijdig signaleren waar het misgaat en versterken van de factoren die kinderen, jongeren en ouders positief in hun kracht zetten. Maar ook risico’s onder ogen zien en daarop actie ondernemen. Dat roept vanzelf de vraag op: wanneer is het opvoeden nog goed genoeg?

Goed genoeg opvoeden

Onder goed genoeg opvoeden verstaan we de handelwijze van ouders naar hun kind, waarin zij al dan niet samen met anderen de ontwikkeling en groei van hun kind begeleiden met:

- Basale verzorging: ze voorzien in de fysieke behoeften van de jeugdige (o.a. onderdak, voeding, kleding) en noodzakelijke medische zorg.
- Emotionele warmte: ouders zorgen dat aan de emotionele behoeften van de jeugdige wordt voldaan en geven de jeugdige het gevoel dat het gewaardeerd wordt. Zij reageren sensitief en responsief op de behoeften van de jeugdige en zorgen ervoor dat de jeugdige veilige, stabiele en affectieve relaties met belangrijke anderen kan aangaan.
- Stimulering: ouders ondersteunen de cognitieve en sociale ontwikkeling door interactie, aanmoedigen, praten met en reageren op de jeugdige, zorgen voor onderwijs en bevorderen van sociale contacten.
- Regels en grenzen: ouders leren de jeugdige om diens eigen gedrag en emoties te reguleren door het stellen van duidelijke regels en grenzen en het stimuleren en voordoen van positief gedrag.
- Stabiliteit: ze voorzien in een stabiele gezinsomgeving, zodat de jeugdige kan rekenen op continuïteit in zijn opvoeding en verzorging. Ouders zijn voorspelbaar in hun gedrag en proberen één lijn te trekken.
- Bescherming en veiligheid: ouders beschermen de jeugdige tegen gevaar of schade, waaronder contacten met mensen die mogelijk gevaar opleveren voor de jeugdige.

De grens bereikt

Soms gaat het met het opvoeden niet goed genoeg en worden de grenzen van goed opvoederschap bereikt. Die grenzen zijn zonder meer bereikt als er sprake is van:

1. Direct fysiek gevaar voor het (ongeboren) kind:

- letsel of dreiging door opvoeder, verslaving, (ernstig) fysiek geweld, seksueel misbruik;
- onvoldoende bescherming tegen gevaar of bedreiging door anderen, vluchtgedrag;
- onvoldoende basiszorg, waaronder toezicht, eten, kleding, medische zorg, woonsituatie;
- opvoeder niet beschikbaar, b.v. door verslaving, emotionele instabiliteit, fysieke afwezigheid;
- ouder(s) belemmeren het zicht op of de toegang tot de jeugdige;
- de jeugdige kan een bedreiging zijn voor zichzelf als hij/zij psychotisch, verslaafd, crimineel of suïcidaal is.

2. Mishandeling of geweld, nader onderscheiden naar:

- Lichamelijk geweld: slaan, schoppen, bijten, krabben, toebrengen brandwonden, laten vallen.
- Psychisch geweld: afwijzing en vijandigheid uitstralen, uitschelden, opzettelijk bang maken.
- Verwaarlozing: het ontbreken van lichamelijke zorg en verzorging of doorlopend tekort schieten in het geven van positieve aandacht aan de jeugdige.
- Seksueel misbruik: alle seksuele aanrakingen die een volwassene een jeugdige opdringt (ook loverboys).
- Getuige zijn van huiselijk geweld: de jeugdige is getuige van geweld tussen gezinsleden.
- Vechtscheidingsproblematiek.
- De ouderlijke stoornis 'Munchhausen by proxy'.

3. Bedreigend of nalatig opvoedkundig handelen, d.w.z. er is geen bescherming, verzorging, emotionele warmte, regels, stimulering en stabiliteit voor het kind. Er wordt niet goed genoeg opgevoed.

Veiligheid in het geding

Op elk moment kan de veiligheid van kinderen, ouders en de professional in het geding raken. In alle gevallen dat de veiligheid van kinderen in het geding is, wordt van iedereen, die in Zeeland met kinderen en jeugdigen werkt – beroepskrachten en vrijwilligers – verwacht, dat ze:

- Hun zorgen delen met ouders en jeugdigen.
- Hun zorgen delen met tenminste één collega of leidinggevende.

Van elke Zeeuwse beroepskracht (in hulp- en zorgverlening, onderwijs, etc.) mag daarnaast verwacht worden, dat ze:

- De signalen en de situatie in kaart brengen, zo eenvoudig en integraal (Signs of Wellbeing) als mogelijk, zo uitvoerig (Signs of Safety, LIRIK, NCGRT, e.d.) als nodig.
- Consultatie invoeren van hun teamleider of collega's in het gebiedsteam / MDO / routeteam of van een specialist van het AMHK (of het Veiligheidshuis).
- In multidisciplinair verband in het gebiedsteam / MDO besluiten nemen over hulp of melden bij het AMHK.
- Werken vanuit 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur.
- Nooit loslaten totdat er actie is ondernomen.

Voor het ingrijpen in situaties waar de veiligheid in het geding is, hebben gemeenten en zorgaanbieders de volgende richtinggevende kaders en werkwijzen afgesproken:

- De meldcodes kindermishandeling en huiselijk geweld¹,
- De afspraken over coördinatie van zorg,
- De werkwijze 'Drang en dwang in de Zeeuwse zorg voor jeugd'.

In geval van (ernstig) bedreigend geweld in het gezin of een andere crisis wordt meteen opgeschaald naar de aanpak door het AMHK - voorgesteld in de **regiovisie aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling Zeeland 2014** – en het samenwerkingsprotocol van de gemeenten met de Raad voor de Kinderbescherming (juni 2014).

1 - Stap 1: In kaart brengen van signalen. Stap 2: Overleggen met een collega. En eventueel raadplegen van het AMHK of een deskundige op het gebied van letselduiding. Stap 3: Gesprek met de betrokkene(n). Stap 4: Wegen van het huiselijk geweld of de kindermishandeling. En bij twijfel altijd het AMHK raadplegen. Stap 5: Beslissen over zelf hulp organiseren of melden.